

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

PRETIULU ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungari'a :
Pe unu ann 5 fl.—cr., pe 1/2 ann 2 fl. 50 cr.
Pentru Romani'a si strainetate:
Pe unu ann 14 fr., pe jumetate ann 7 franci.

PRETIULU INSERTIUNILORU:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu
cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.;
si mai sus 5 fl v. a.

Correspondentiele sè se adreseze Redactiunei

„BISERIC'A si SCÓL'A.“

Èr banii de prenumeratiune a
TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.

Serbarea Duminecii si a Serbatorilor.

II.

Am amintit in articolulu nostru, publicatu in numerulu trecut, ca un'a din cauzele principale, carea a slabit in poporu stim'a si sentiulu de pietate catra Duminecii si serbatori este: lips'a si seraci'a.

Ne intrebàm acum, ca ce am facut noi cá societate bisericésca si nationala in decursulu celor 40 de ani din urma pentru a paralísá lips'a si seraci'a poporului?

Negresit, ca am facut ceea ce am putut, si anume:

In biserica si prin biserica, — despartindu-ne de catra serbi, romanii dreptcredintiosi din acésta tíera ne-am redat organizatiunea vechia apostolica; si ne-am creat unitatea nationala sub sceptrulu Metropoliei nóstre autonome; ér prin articularea si punerea in aplicare a statutului organicu ne-am dat, si ne-am creat o stepanire bisericésca, carea se-ne conduca la capacitatea de-a-ne poté desvoltá prin propriile nóstre puteri, si carea se-ne conduca la independentia in cugetare si actiune.

Totu prin biserica ne-am creat, si sustienem scólele nostre confessionale, prin cari voim se facem o mai buna crestere a poporului; ér pre cale sociala cu denarii nostri am creat institutele de creditu, cá prin ele se podem desvoltá sentiulu de crutiare in poporu si modulu de a intrebuintiá capitalulu in modu productivu.

Pre langa acestea ne-am creat si continuàm, a-ne creá o literatura propria a nóstra, ale carei multe producte mai cu seama din cele aparute in timpulu din urma nu stau nici decât inapoi'a productelor literaturii popórelor culte din apusulu Europii.

Tóte bune pana aici; dar intr'aceea faptu este, ca chiar in timpulu acestoru 40 de ani, in carele s'a facut ceea ce s'a facut, — poporulu in multe pàrti a cadiut in lipsa si seracia.

Pentru ce?

De buna seama pentru ca ochii bisericeii si ai societátii nóstre romanesci dupa cursulu naturalu alu lucrurilor au fost indreptati mai mult, seau chiar de tot spre cestiuni de organizare, si nu s'au putut indreptá si asupra modului, cum s'ar poté aflá modulu pentru o lucrare mai intensiva in sinulu obscei crestinesci.

Trebue se aiba cinev'a mai antaiu plugulu si carulu gat'a, cá se póta lucrá cu densele parentulu.

A trebuit deci se avem mai antaiu o metropolia organizata, eparchii, protopresviterate si parochii organizate, — pentru cá aceste corporatiuni se póta se functioneze cu succesu.

Acum le avem pre tóte acestea; si nu ne mai lipsesce, decât cá organele acestor corporatiuni se afle modulu si chei'a, prin carea se deschida inimile credintiosilor, cá se primésca intr'ensele evangeli'a si crucea Domnului si aceste puternice arme se stepanésca cu succesu activitatea poporului pre tóte terenele vietii.

Unitatea nationala, creata noua prin Metropolia desvoltá sentiulu de frate, sentiulu pentru impreuna lucrare pre terenulu vietii publice si sentiulu pentru ajutoriu reciprocu. Lucrulu si progresulu intocm'a cá si durerea si necazurile de esemplu ale fratilor nostri din Caránsebesiu si din archidiecea transilvana sunt in acelasi timpulu lucrulu si progresulu nostru, intocma cá si durerile si necazurile nóstre, — pentru ca este cu nepotintia cá bucuri'a si durerea fratelui meu se nu fia in acelasi timpulu si bucuri'a si durerea mea.

Prin crearea si organizarea Metropoliei nóstre, — noi romanii dreptcredintiosi din acésta tíera, cari mai nainte traiam, si lucram despartiti unulu de altulu si fiecarele de capulu seu, ne-am creat possibilitatea de a-ne deprinde la impreuna lucrare.

Aplicand acésta deprindere la impreuna lucrare intru a paralísá lips'a si seraci'a poporului, — positiunea nóstra astadi este mai usióra. Astadi ne cunoásem unii pre altii, toti cáti suntem fii ai unei'a

si aceleiasi mame Metropolii; si cunoscendu-ne aflăm si vedem de exemplu, ca poporul nostru, care locuiesce la siesu este vioiu, tiene multu la sene, si in acelasi timp este si bunu lucratoriu; dar de prinsu la unu modu de viétia din vremile mai bune este pre slobodu la mana, nu grijesce din destul de modulu, cum se folosésca bine cascigulu manilor sale, — pre cand poporul dela dealuri si dela munti, avisat de imprejurări la cascigu putienu este mai fara pretensiuni si mai crutiatoriu. Imbinandu acum calitățile cele bune, cari caracteriséza poporul dela siesu cu calitățile bune ale poporului dela munte, se pôte formá si cresce unu popor din cele mai vigo-róse si mai capace de viétia; ér acést'a este astadi usioru, dupa ce unitatea bisericeasca este in acelasi timp si o unitate pre terenulu scolaru.

Si éta ca chiar pre cand scriem acestea, cetim in „Transilvani'a“, fói'a asociatiunei din Sibiiu unu articlu, in carele dnulu profesor G. Moianu din Sibiiu, — ne face atentii asupra unui defectu mare alu scólelor nóstre, si anume, ca nutrementulu, ce-lu dau scólele nóstre tenerinei este pré multu spiritualu, si pré putien realu, — instructiunea scólelor nóstre in form'a ei de astadi conduce pré multu tinerimea spre asia numitulu proletariatu inteligentu, si pré putien spre voi'a si deprinderea la lucruri productive.

Va se dica, — precum fôrte nimerit desvólta, si dovedesce dlu profesor G. Moianu, — daca voim cá scól'a se-ne apere poporul de seraci'a, — atunci se mai lasám ceva din ceea ce aré astadi scól'a in spiritualitate, si se adaogem la realitate, — se desvóltám in scóla spiritulu de lucru si de cascigu. Se dăm pruncului in scóla deprinderi pentru lucruri de mana, pentru cari loculu si imprejurările climatiche sunt mai rentabile, — asia de exemplu in păr-tile nostre se invetiám pruncii pre langa celelalte ramuri de economia, indatinat si remase din be-trani, cum sunt: cerealele si vitele, se-ii mai inve-tiám si a oltuí si a ingrijí unu pomu, a cultivá le-gume, a cultivá stupi, a cultivá vermi de metase si alte ramuri, si mai cu seama a-ii convinge, ca unu pomu si o gradina bine lucrata este unu adeveratu capitalu pentru fiecare omu. In Arad de exemplu se vendu merele de soiú bunu cu 2. 3. 5 si 6 cr.; dar putieni sunt romanii, cari incaséza din acesti bani, deórece multe din gradinile poporului nostru remanu necultivate; ér cari sunt cultivate, seau nu sunt destul de bine ingrijite, seau sunt plantate cu pomi, cari producu póme mai rele, mai paduretie si fara pretiu.

Si pentru ce acést'a?

De buna seama pentru ca n'am invetiat popo-rulu nici se oltuíesca, nici se scie, ca de ce pretiu este o gradina bine lucrata; ceea ce apartiene scólei iu genere, si in specialu scólei de repetitiune, scólei de adulti.

Apoi constitutiunea nóstra bisericeasca este apa-ratulu celu mai acomodat si celu mai aptu pentru

a produce in poporu deprinderea in cugetare si luc-rare. Daca economi'a si administrarea averii biseri-cesci este o administrare si economia de modelu, nu se pôte, cá se nu stremute si modulu de economia alu credintiosiloru, — cari vedu, si au ocaziune, se véda, si se-si insusiésca ceea ce este bunu, si ceea ce este bine.

Mai departe instituttele de creditu, infintiate pre cale sociala inca au fost pana acum, si mai sunt inca si astadi in stadiulu de organizare; dar incetulu cu incetulu se vor ridica si aceste instituttele preste greu-tățile inceputului, si vor poté desvólta o activitate mai intensiva in desvóltarea economica a poporului; si atunci contribuindu multi, contribuind toti cu ceea ce suntem datori in biserica, in scóla, si in socie-tate intru a paralisá seraci'a poporului, — nu se pôte cá se nu redám, si se nu putem redá Dumi-necî si serbatorilor stim'a si pietatea, carea li-se cuvine.

Intr'unu articlu viitoriu ne vom ocupá de mij-lócele cele mai puternice si mai productive in acésta directiune, si anume de puterea cultului divin si a amvonului.

Cugetări.

Infrangu necazulu, si ridu de durere, pre câta vreme portu pre Ddieu in inim'a mea.

* * *

Nu cred nimic, pentru ca ved tóte.

Ceea ce nu vedu ochii, vede inim'a, ér inim'a mea te vede pe tine Dómne.

Este lunga calea care duce la tine, dar nu este nepetrunga.

Vorbele sbóra si instreineaza pe omu de tine, ér faptele l' apropia; me straduescu in propusulu meu de a savirsi fapte, dar viforulu vorbeloru ce me inpresóra me inpedeca. Numai in tine-mi este na-dejdea, numai prin ajutorulu teu voi poté infringe si birui tari'a patimeloru si savirsindu fapte, me voi putea inaltia pe scar'a care conduce la tine pana la loculu, unde-i este dat omului a se poté suí.

* * *

La merulu laudatu n'am mersu nici odata cu saculu mare, pentru-ca m'am convins, ca nu pot se-lu umplu.

De omulu laudarusu m'am feritu tot d'auna, pentru-ca tóta lumea scie, ca celu ce se lauda pe sine voesce se insiele pe altii, ér eu nu voiescu se fiu insielat de nimenea.

* * *

Daca am lucrat si lucrezu câte ceva, nu o fac acést'a silitu de nimenea, pentru-ca o astfelu de sila, m'ar despoiá de ceea ce am mai scumpu: de pla-cerea de lucru, si de dulceti'a odihnei dupa lucru.

* * *

Cand móre unu omu betrínu, lumea lu-plange, pentru-ca printrensulu a perdutu o comóra de espe-rientia. Cand móre unu omu tineru, lumea lu de-plinge pentru ca a perdutu o putere de lucru. Cand móre unu omu, carele a facutu binele, cât timp a fost in viétia, lumea se nu'lu deplanga, ci se-lu imi-teze in exercitiulu datorintiei.

* * *

Asupra unui omu sarise tóta lumea, dicendu-i ca este negru si innegritu.

Da, a respunsu elu, cu adeveratu negru si innegritu sum; dar cea mai grea sarcina in lume o pórtá chiar pamentulu negru, pentru ca elu produce fructele cele mai bune. Si daca eu sum negru si innegritu mi-voiu face datorinti'a pentru cá lumea se aiba oca siunea, se me cunósca mai bine.

* * *

Am avut multi dujmani in lume, dar n'am urit pe nici unulu, pentruca n'am voit se me lipsescu in carier'a vietiei mele de cei mai buni sprijinitori ai mei.

Educatiunea estetica in Aten'a.

Daca este adeveratu, ca insusirile particulare ale unui poporu in multe priviri atérna dela terito-riulu geograficu, pe carele locuesce, atunci putem a-firmá, ca partea nordica a Greciei, numita Attic'a, posedé tóte momentele calificate de a se desteptá spiritulu omenescu, si a-lu máná inainte pe calea desvoltarii intelectuale. Acést'a tiara are clima blánda, tinuturi romantice, paméntu putinu roditoru, ceru se-rinu si suridietoriu, iar in jurulu ei se extinde marea pururea misicata de valuri. Sub influenti'a acestoru imprejurari poporul elinu de r a s a i o n i c a, a de-venitu unu poporu inzestratu cu inalta fantasie si in-teligen tia, cu simtiu pentru idealuri estetice si mo-rale, cu spiritu agilu si intreprindietoriu. Si de aici este usioru a intielege desvoltarea grabnica a comer-ciului, a navigatiunei, a sciintiei si artei eline, daca mai adaugem ca comunicatiunea interna frecuenta si agricultura ingrijita, promovau bunastarea materiala iar productele pictarei si sculpturei, apoi frumosulu cultu alu dieiloru si teatrele grandiose nutriau in fie-sce-care individuu simtiulu pentru bine si frumosu. Form'a de guvernare a statului era d e m o c r a t i c a, si chiaru din acést'a cauza educatiunea ateniana avea unu caracteru cu multu mai liberalu si umanu, de-cát educatiunea, carea s'a desvoltatu sub tiraniculu guvernamentu din Spart'a. Putem afirmá, ca Elinii de rasa ionica au realizatu mai perfectu armoni'a bi-nelui cu frumosulu, decât cei de rasa dorica, si ast-felu s'a facutu Aten'a reprezentátorea clasica a civi-lisatiunei antice.

Legislatorulu Atenei este S o l o n u, carele s'a nascutu la anulu 639 inainte de er'a crestina. Acest mare barbatu s'a nisuitu de a ridica viéti'a politica si morala a statului ionicu prin legi intiepte. Elu

era pe deplinu convinsu, ca prosperare'a unui statu atérna in prim'a linie dela cultur'a cetatieniloru, deci si-a indreptatu tóta atentiunea sa asupr'a educatiu-nei bune a tinerimei. Legile lui S o l o n u relative la educatiune nu jignescu drepturile parintiloru fatia de copii, inse au scopulu de a extirpa abuserile neu-mane. Mai departe elu face primulu pasu spre a rea-lisa o b l i g a t i v i t a t e a invetiaméntului, când e-nuntia principiulu, ca fiii nu sunt datori de a spri-jini pre parinti la betranetie, daca acesti'a nu se in-grijescu de a-i trimite la scóla. Fiesce-care baeatu trebue se invetie a cetí, a scrie, a inotá si cutare meserie. Scólele se voru deschide de timpuriu, si in-vetiaméntulu va durá pana sér'a. Ómeniloru crescuti li este opritu de a conturbá propunerile prin presen-ti'a loru. In urm'a dispositiuniloru lui S o l o n u, se infintia scóle nu numai in orasie, ci si la tíera.

Se privim mai de aprópe starea educatiunei la Elinii de rasa ionica.

Ingrijirea cea dintái o dadea pruncului insasi mam'a. Familiile avute angagiau doice din clas'a sclaviloru, pe cari apoi le tractau cu tóta crutiarea. Dupa doica urma bon'a, care era de comunu o femee mai inaintata in etate. Acést'a priveghia asupr'a copilului i-lu insotia la preumblare si îi facea jucarii.

De timpuriu purtau copiii vestminte frumóse. Perulu li se impletiá si se fixa pe frunte cu ajuto-riulu unui peaptenu de auru. Jucariile copilaresci e-rau numeróse si diverse.

In etate de 7 ani copilulu, nascutu din case-torie legiuita, se inregistrá intre cetatienii statului. De aci incolo se luá langa dènsulu unu educatori numitu p e d a g o g u. Acest'a era unu simplu pri-vighetoriu, carele insotia pre copilu pretutindenea, apoi controlá si indreptá purtareá lui morala, dar nu se ocupá cu invetiaméntulu. Dela resbelulu persicu incóce gasimu astfelu de educatori mai in tóte fa-miliile din Aten'a. Pedagogii erau sclavi eliberati, si preste tot individi onesti si destepti, cu tóte aceste inse oficiulu loru era dificilu, càci fiindu ei in continuu expusi la petulanti'a copiiloru, acesti'a adeseori îi batjocuriau si îi aduceau in cele mai penibile si ca-raghiose situatiuni.

Scoalele ateniane aveau carac-teru privatu. Parintiloru li-se lasá libertate de a da copiiloru cunoscintie mai multe ori mai putine. Deprinderile obligátore erau numai aceste dóue: gimnastic'a si music'a. Cu tóte ca invetia-mentulu era privatu, statulu i-si reservá dreptulu de a exercia control'a etica asupr'a scóleloru. In-vetiatorii erau de trei feluri. G r a m a s t i s t i i propuneau cunoscintiele elementare, precum cetirea, scri-erea, socóta, scl. C h i t a r i s t i i deprindeau pe e-levi in manuearea instrumentelor musicale. P e d o -t r i b i i conduceau deprinderile gimnastice cu ingri-jire igienica si estetica. Toti invetiatorii fara deose-bire treceau in ochii aristocratiloru de ómeni subor-dinati, aprópe egali cu servitorii. Marile loru ostenele

se remunerau foarte slabu. Baetii se primiau la scôla in etate de 6—7 ani, daru fetitiile nu se imparta-siau de invetiatura regulata, ci numai mam'a ori alt'a femei din familie le deprindeau a scrie si a ceti putinu.

Dela anulu alu 8-lea in susu, când corpulu era destulu de consolidatu, se deprindeau baetii in gimnastic'a sistematica. Aceste deprinderi desvoltau nu numai puterea fisica, dar totodata si frumseti'a externa. Prin gimnastica corpulu avea se se faca oglind'a spiritului bunu si frumosu. Scôl'a de gimnastica a copiiloru se numia palestra si stetea sub conducerea pedotribului.

(Va urmă.)

Dr. Petru Piposiu.

Despre parintii apostolici Policarpu din Smirn'a si Papi'a din Ierapolea.

1) Sântulu *Policarpu* a fost contimpureanu mai teneru si amicu intim al parintelui apostolicu Ignatie celu mare. Dupa relatiunea episcopului din Lugdunu *Ireneu*, s. *Policarpu* a primitu demnitatea episcopesca din *Smirn'a* dela invetiatoriulu seu *Ioanu*, apostohul si invetiacelel pre carele 'l iubia Domnul. Activitatea glorioasa ce a desvoltat-o elu intru intarirea si latirea crestinismului in biserica sa a desteptatu ur'a nespusa a concetateniloru sei pagani, cari de timpuriu avura ocaziune de a se convinge despre dusmani'a lui ne'mpacata fatia de dieii pagani. Dealtmintrea energi'a si perseveranti'a parintelui nostru apostolicu o mai cunoșcem si din purtarea sa fatia de *Anicetu*, episcopu din Rom'a, cu privire la modalitatea serbarii Pasciloru (cam pe la a. 155. cand l-a fost cercetatu pe acest'a in Rom'a). Elu a devenitu si invetiatoriulu lui *Ireneu*. Sub imperatulu romanu *Marcu Aureliu* a muritu mörte de martiru in vârsta de 86 ani, dupa cum ne marturisesce despre acêsta o *epistolă enciclica* scrisa de credinciosii sei din *Smirn'a*, scurtu timpu dupa mörtea sa. Anulu mortii e controversu. Dupa parintele istoriei bisericesci *Eusebie*, martiriulu lui *Policarpu* se se fie intemplatu la anulu 166., dar dupa cercetarile mai nouë facute de invetiaturu *Waddingtonu* ar resultă, că *Policarpu* a muritu sub *Antoninu Piu*, la anulu 155 seu 156. Unii primescu socotinti'a acestui criticu francesu, altii érași o lapada. Dar fie ori cum, atăta e siguru, că una din cele 7 epistole scrise de Ignatie e adresata lui *Policarpu*, si că despre densulu se face amintire si in celelalte epistole ignatiane. — Dupa marturi'a celoru vechi elu a scrisu mai multe epistole, dar numai un'a s'a pastratu intréga, si anume cea catra *Filipeni*. In aleturare la acêsta epistolă a lui trimite Filipeniloru, la cererea loru proprie, scrisórea ce i-a adresat-o marele Ignatie. Deci daca e autentica acêst'a epistolă, atunci

cine pôte fi martoru mai bunu pentru autenti'a epistoleloru ignatiane, decât chiar insusi *Policarp*? Acum *Ireneu* citéza epistol'a nóstra, deci ea trebue se fie autentica. Inse criticii estremi 'si dau silintia a dovedí chiar contrariulu, pentru că numai asia potu negá si autenti'a epistoleloru ignatiane. — Afara de acêsta scriere s'a mai pastratu sub numele lui *Policarpu* si nisce „intrebări si raspunsuri“, autenti'a carora inse o trag criticii la indoiala. Siguru neautentice si apócrife suntu urmatóarele scrieri ce ii se ascriu: *invetiatur'a lui Policarpu*, *epistol'a lui Policarpu catra Athenieni*, *catra Dionisie Areopagitulu* etc.

2) Contimpureanu si amicu cu s. *Policarpu* a fost *Papi'a*, episcopu in Ierapolea, in Galati'a. De a fost inse si elu unu invetiacelel de al apostolului Ioanu, dupa cum sustiene acêsta *Ireneu*, e problematicu. Eusebie in istori'a sa bisericesca dice, că *Papia* a fost invetiacelelu unui *presbiteru* cu numele Ioanu, carele inse nu e indenticu cu apostolulu si evangelistulu nostru. Si pentru de a dovedí acêsta afirmare a sa se provóca Eusebie la *Papi'a*, carele insusi da invetiatoriulu seu *predicatu* de *πρεσβυτερος*, si carele enumărându pre evangelistulu si apostolulu Ioanu cu apostolii, nemijlocitu dupa acêst'a vorbesce de unu óre-care Aristionu si de Ioanu *presbiterulu* dicënd, că cele ce le scie despre apostoli, le-au auditu dela *presbiterulu* Ioanu. Deci fatia cu aceste marturii e lucru anevoiosu de a poté afirm'a cu siguritate, ori de este *Papi'a* invetiacelelu lui Ioanu si prin urmare parinte apostolicu, seu nu. Numindu-se câte odata si apostolii *presbiteri*, credu unii, că si aici sub *presbiterulu* Ioanu avemu se intielegemu pre apostolulu Ioanu. Teologii romano-cath. 'si dau mare silintia intru aপরarea lui *Papi'a*, că invetiacelel apostolicu, pentru că voiesc se aiba unu martoru mai vechiu si anume, unu *invetiacelel apostolicu*, pentru dovedirea teoriei loru, că Petru de timpuriu a caletoritu la Rom'a, si aici a invetiat timpu mai indelungat, si prin urmare elu a intemeiatu biserica in Rom'a. Dupa Eusebie se fie muritu *Papi'a* mörte de martiru sub *Marcu Aureliu* la 163. — Cu multa sirguintia a adunatu densul nemijlocitu si mijlocitu din gur'a *presbiteriloru*, adeca a crestiniloru cari au traitu pe unu timpu cu apostolii, traditiunile orale, ce s'au pastratu despre cuventariloru Domnului, si resultatu cercetariloru sale l-a depusu in opulu seu numitu „Λογίων κυριακών ἐξηγήσεις“ (*explicarea cuvintelor domnesci*), in 5 carti. Din scrierea acêst'a avemu numai 10 fragmente la *Ireneu* si Eusebie. Fragmentele aceste suntu de mare insemnatate, pentru-că intr'alte ele vorbescu si despre genes'a evangheliloru lui Mateiu si Marcu, si suntu asiadara obiectu de multa cercetare, relativ la critic'a biblica a T. N. — Ce se atinge de caracterulu scrierii lui *Papi'a*, unii socotu, că sub „cuvintele domnesci“ avemu se intielegemu intr'adeveru invetiaturile Domnului, altii érași, că aceste ar insemná atăta, cât „istori'a Domnului“, asia că dupa unii, scrierea lui e o espunere

a invetiaturei lui Chr., dupa altii inse o *espunere a istoriei* Domnului. — In urma trebue se amintimu, că Papia e celu dintâi *chiliast* in biserica vechie.

Dr. Tr. Puticiu.

Sinodulu protopresviteralu din Oradea-mare

intrunitu la 26. Februaru 1890.

In preserisele Statutului organicu fiindu staveritu timpulu tienerii Sinódeloru protopresviterali, 'mi iau voie si eu a serie despre decurgerea unui asemenea sinodu protopresviteralu.

Pe diu'a de 26 Fauru (10 Martiu) a fostu convocat Sinodulu protopresviteralu alu tractului Oradii-mari la biserica romana gr. or. din Oradea-mare.

Adunându-se membrii sinodali la óra anumita, s'a celebratu servitiulu divin, si chemarea Duchului Sântu prin parintele protopresviteru tractualu T o m ' a P a c a l a cu asistentia cuvenita in presentia membrilor Sinodului si a publicului adunatu.

Dupa sevêrsirea celoru aci insirate parintele protopresviteru a invitat membrii a se coaduná in scól'a noastră confesionala din curtea bisericeii, unde ocupându-si locul presidialu invita si pre notariulu Sinodului a-si ocupá locul destinatu, apoi rostesc urmatoriulu cuventu presidialu de deschidere :

Pré Stimati domni, si pré iubiti frati !

Cu ajutoriulu lui Dumnedieu vediendu-ve éra-si intruniti, in Sinodulu protopopescu pentru a conlucră impreuna la desvoltarea institutiunilor sau asiediemintelor noastre bisericesci, si prin acestea la binele si inaintarea noastră, — Ve salutu Domniloru de buna venire, dorindu-ve din totu sufletulu, că ceriulu se Ve reserve inca multi ani de lucrare in vii'a Domnului.

Tóte institutiunile sau asiediemintele omenesti, ce au de scopu binele comunu, suntu frumóse si folositoare, cu atât'a dóra suntu mai frumóse si folositoare institutiunile sau asiediemintele bisericeii noastre strabune, fiind ca ele au de scopu nunumai binele lumescu alu nostru, ci si fericirea cerésca. Apoi daca ómenii se silesu intru desvoltarea institutiunilor lumesci, cu cât mai multu se cuvine, si cu cât mai vértosu avem noi datorinti'a Santa se ne silimu cu totu deadinsulu, si din tóte puterile intru desvoltarea asiediemintelor noastre bisericesci.

Domniloru ! Dar ori cât de frumóse si salutarie aru fi asiediemintele noastre bisericesci, ele numai asia ne voru aduce rodurile dorite, si numai asia voru revarsá asupr'a noastră binefacerile lor, de cumv'a inainte de tóte, le vom pastrá in integritatea, curatieni'a si sintieni'a lor, — apoi daca ne vom silí ale desvoltá tot mai multu si tot mai tare, conform cerintieloru si trebuintieloru noastre de acum si in viitoriu.

Asiadara Domniloru ! este nu numai datorinti'a noastră, ci e si interesulu nostru, a conlucră cu totii si din tóte puterile noastre, la pastrarea si desvoltarea asiediemintelor bisericeii noastre, pentru ca asia ele se reverse in mesura cât mai mare si in timpu cât mai scurtu binefacerea si binecuvântarea lor, asupr'a bisericeii si scólei si prin ele asupr'a noastră a tuturor'a.

Daca a fostu candva timpulu in carele aveamu trebuintia de a ne concentrá cu totii lucrarea, intru desvoltarea afacerilor nostre bisericesci, atunci Domniloru ! astadi intru adevéru e timpulu supremu in carele avem trebuintia fie-carele indeosebi si toti impreuna de o lucrare indoita intru desvoltarea lucrarilor si afacerilor nostre bisericesci si scolare, fiindu-ne acestea uniculu scutu, si u-

niculu asilu de scapare si mantuire, intre imprejurările de astadi serióse si pline de ingrijire.

Dreptu aceea Domniloru numai asia vom putea scapá de reulu ce ne amenintia de cumv'a unulu fie-carele si toti impreuna vom lucră cu puteri indoite numai lucrând astfeliu, ne vom implini cu vrednicie datorinti'a noastră de membrii ai forului celui mai de capetenie din protopresviteratu, datorinti'a de fii adevérati ai bisericeii ; — numai lucrându cu puteri indoite vom avea mangaiere a vedea imbucurátorele rezultate a le staruintieloru noastre ; — numai astfeliu facédu, numai astfeliu lucrându, putem nadjdui ca lucrárele noastre voru fi insocite si de binecuvântarea ceriului, pe carea cerédu'o asupr'a noastră si asupr'a lucrárilor nostre — dechiaru sinodulu protopopescu de deschisu.

Acestu cuvêntu membrii Sinodului protopresviteralu la ascultat si primit intre urări de „Se traéscă.“

Constatându-se numerulu celoru presenti, Sinodulu se dechiaru capace a aduce concluse valide.

Presiedintele presentédia actele censurate de catra comitetulu protopopescu despre activitatea oficiului si a organeloru protopopesci ale tractului Oradii-mari, in decursulu anului espiratu 1889., dintre cari reportulu presidialu al parintelui protopopu T o m ' a P a c a l a lu-lasu se urmedie aci in tóta estensiunea sa, asia precum acel'a s'a prezentatu Sinodului, care suna precumu urmédia :

Venerabile Sinodu Protopresviteralu !

Conform preseriseloru statutului org. vinu cu destinsa reverintia a presentá Veneratului Sinodu urmatoriulu reportu pe anulu espiratu 1889. despre starea protopresviteratului nostru alu Oradii-mari precum urmédia.

A) Activitatea oficiului protopopescu.

In decursulu anului 1889 au intratu la acestu oficiu protopopescu 950. esibite, dintre care s'au resoltitu 945. ér 5. au trecut pe anulu curinte.

S'au visitatu de catra subscrisulu in anulu espiratu tóte oficele parochiale, bisericele si scólele.

Comitetulu protopopescu au tienutu 2 siedintie resoltindu 12 cause.

Scaunulu protopopescu a tienutu 4 siedintie in care s'au pertractatu si decisu finalminte 2 cause matrimoniali 3 cause disciplinare, si 4 cause administrative, de totu 9, cause.

B) Date statistice bisericesci.

In protopresviteratulu Oradii-mari se afla 59 comune, cu 49. parochii si 95 filie. — In decursulu anului s'a scrisu concursu pe 6 parochii, s'au deplinitu 2 ér 2 stau sub deplinire, in 2 nu s'au potutu efectui alegerea in lipsa de recurenti, astfeliu deplinite suntu 39 parochii ér 10. parochii suntu vacante si se administrédia prin preotii din vecinatate. Preoti hitotoniti suntu 40 dintre cari 31 sunt parochii, 8 administratori parochiali si 1 capelanu.

In decursulu anului espiratu a reposatu 1 parochu ér 1 parochu au trecut in altu protopresviteratu.

Case respective familii suntu 5150 prin urmare se aréta o descrescere de 126 case respective familii.

Numerulu sufletelor e 13520 barbati 12970 femei do totu 26490, prin urmare se aréta unu crescémentu de 431 suflete.

S'au nascutu in anulu trecut 1017 barbati, 920 femei de totu 1937 dintre cari din patu legiuitu 1705 ér din patu nelegiuitu 232, — in comparatiune cu anulu trecut la nasceri se aréta unu crescémentu de 39.

Au reposatu in decursulu anului espiratu 738 barbati, 652 femei, de totu 1390 dintre cari 8 au murit de mórte silnica. Comparandu-se cu anulu trecut se aréta unu crescémentu la reposati de 43.

Morburii contagiöse si predominitoare in anulu trecut n'a fostu.

Si-au stremutatu locuintiele 201 individi, s'au asiediatu cu domiciliulu in acestu protopresviteratu 76 de individi.

Au trecut la religiunea noastră 13, ér din religiunea noastră la alta religiune 4 individi.

Concubinate se afla 271 in comparatiune cu anulu trecut au scadiutu cu 6.

Cununii dupa rapórtel intrate au fostu 225 dintre cari amestecate sunt 50 — la positi'a acést'a se aréta unu scadieméntu de 107.

Numerulu celoru marturisiti si impartasiti cu sântele taine e 3359 barbati, 4139 femei de totu 7498.

Conform insarcinarii primite dela Venerabilulu Sinodu protopopescu in anulu trecut cu ocasiunea visitării canonice amu controlatu datele statistice bisericesci, si de ací provine la unele positiile de susu diferentie esentiali.

C) Date Statistice scolare.

Pe teritoriulu acestui protopresviteratu se afla 56 statii invetiatoresci dintre care sunt indeplinite 51, ér vacante sunt 5.

Invetiatorii respective individi, aplicati de atari sunt 51, dintre cari preparandi absoluti 35 nepreparandi 16, cu testimoniu de cualificatiune 21, fara testimoniu de cualificatiune 30, definitivi 19, provisorii 32.

In decursulu anului trecut n'au reposatu nici unu invetiatoriu.

S'au publicatu concurse pe 6 statii invetiatoresci dintre care 4 sau deplinitu cu individi cualificati si in modu definitiv, ér in celelalte s'a aplicatu in modu provisoriu preparandi.

Pruncii deobligati la scóla in 1888/9 scolasticu, au fostu dela 6—12 ani parte barbatésca 1478, parte femeésca 1373, de totu 2851; dela 12—15 ani parte barbatésca 470, parte femeésca 439, de tot 909.

Dintre acesti'a au frecuentatu scól'a dela 6—12 ani parte barbatésca 1079, parte femeésca 847, de totu 1926; dela 12—15 ani parte barbatésca 98, parte femeésca 78, de totu 176; prin urmare n'au frecuentatu scól'a dela 6—12 ani 935, dela 12—15, 733 de tot 1698.

In comparatiune cu anulu precedentu scolaru frecuentatiunea scolaru s'au amelioratu incátv'a, inse aceea se va ameliorá in mesura si mai mare decumv'a organelor chismate si-voru implini datorintiele fatia de scóla cu scumpetate si consciintia.

La esamenu au fostu dela 6—12 ani 848 barb. 622 femei de totu 1470; dela 12—15 ani 50 barb. 40 femei de totu 90.

Au datu respunsuri din religiune 881, din cetire si scrisóre 881, din socóta 718, din celelalte obiecte de invetiaméntu dela 250—300.

Resultatulu examenelor dela finea an. scol. 1888/9 au fostu ca in 4 scóle s'au constatat sporiu Eminentu

in 5	"	"	"	"	Laudabilu.
in 10	"	"	"	"	Bunu.
in 26	"	"	"	"	Suficientu.
in 6	"	"	"	"	Nesuficientu.

Destinsi prin remuneratiune din partea Veneratului Consistoriu au fostu 9 insi.

Cu ocasiunea examenului din anulu spiratu s'au impartitu elevilor dela scólele din acestu protopresviteratu cari au datu respunsuri bune 50 carti de rugatiune de Dr. Georgiu Pop'a in pretiu de 10 fl. conform indrumării primite din partea sinodului protopopescu din anul trecut.

Tot in sensulu indrumării sinodului din anulu trecut s'au instituitu in decursulu anului 1889. 14 visita-

tori de scóle dupa cum aréta circulariulu Venerabilului Consistoriu de dato 11/23 Septembre Nr. 760/86 sc. 1889.

Conferinti'a invetiatoreasca s'a ténutu in anulu trecut. Invetiatorii au aretatu interesare via fatia de obiectele de pertractatu, desbatandu-le si deliberaudu-le acelea intr'unu modu si cu unu resultatu multiamitoriu.

Conferinti'a a decisu si comitetulu protopopescu a aprobatu intrunirile (conferintiele locali) cu scopu de a se consultá asupr'a mesuriloru pentru promovarea invetiaméntului si a tuturor afaceriloru invetiatoresci, spre care scopu inspectoratulu s'au impartitu in 7 grupe dupa cum arata impartirea, denumindu-se pentru fie-care grupa câte unu conducetoriu.

D) Averele bisericesca si scolaru.

In acestu protopresviteratu se afla 60. biserici reprezentand unu capitalu de 200.000 fl. Dintre biserici s'a renovatu in anulu spiratu 9.

Case parochiale sunt 51 in valóre de 30.000 fl. Dintre acestea s'a renovatu in anulu trecut 5 ér 1 s'au facutu de nou.

Edificii scolare sunt 45, reprezentându unu capitalu de 30.000 fl. Dintre acestea in anulu trecut s'au ziditu de nou 2 ér 6 s'au renovatu.

Pamenturi parochiale sunt 1200 jugere in valóre de 80.000 fl. Pamenturi bisericesci si alte realitati 44 jugere in pretiu de 25.000 fl. Pamenturi scolare si invetiatoresci 520 jugere in pretiu de 26.000 fl. Averele mobile bisericesci precum: ornate, aparate, etc. reprezenta un capitalu de 24.500 fl. Averele mobile scolare precum: reunite, s. a. reprezenta unu capitalu de 1700 fl.

Capitalele bisericesci sunt 33.523 fl. 62 cr. ér capitalele scóloru 200 fl. 62 cr.

Fundatiunile bisericesci	5651 fl. 94 cr.
Fundatiunile scolare	53876 fl. 69 cr.
Fondulu protopopescu cu datulu de	
astadi si, ...	523 fl. 28 cr.
Fondulu scolaru tractualu e	

Fondulu protopopescu s'au sporitu in anulu trecut numai cu unele tace scaunali in sum'a de 18 fl. — ér fondulu scolaru tractualu cu mulcele banali in suma de 35 fl.

In sensulu Concluzului Venerabilului Sinodu protopopescu din anulu trecut avendu insarcinare subsemnatulu a reportá in specialu despre modulu, cum si implinescu organelor din parochie datorintiele loru oficiöse, asiadara spre a satisfice acelei insarcinări vinu a reportá urmatórele:

1. Preste tot si-a implinitu datorintiele oficiöse preotii: Ioanu Fareasiu, Mihaiu Drimbea, Georgiu Popovici, Ioanu Popoviciu, Demetriu Albu, Gavriilu Besanu, Demetriu Vasc'a, Mihaiu Poduti, Romulu Mangr'a, Florianu Hajdeu, Filimonu Giurc'a, Pavelu Bodea, Georgiu Lapusanu, Ioanu Besanu, Ioanu Lazeu, Stefanu F. Teodoru, Georgiu Drimbea, si Sigismund Besanu.

2. Numai in parte si-a implinitu datorintiele oficiöse preotii: Nicolau Tamasiu, Zacharia Papp, Nicolau Pop'a, Nicolau Bogdanu, Ioanu Petrutiu, Petru Lazaru, Ioanu Ionutiasiu, Teodoru Botto, Teodoru Marcusiu, Georgiu Serbu, Ioanu Vaida, Georgiu Chisiu, Mihaiu Hasiasiu, Gavriilu Neteu, si Ioanu Papp.

3. Nu si-a implinitu datorintiele preotii: Vasiliu Popoviciu, Teodoru Vuscanu, Demetriu Horvathu, Demetriu Nic'a, adminis. Georgiu Tomescu, si Teodoru Luncanu.

a) Dintre invetiatori la culmea misiunei loru au fost urmatorii: Eli'a Bochisiu, Teodoru Fluturu, Gavriilu Palu,

Iosifu Craciunu, Iosifu Nisiu. Stefanu Tulvanu, Nicolau Indriesiu, Pantelie Bogariu, si Mihaiu Hasiasiu.

b) Afara de acesti'a distinsi. si-au implinitu datorintiele cu punctualitate si conștiinta: Georgiu Nagy, Savu Panea, Petru Vasiadi, Georgiu Chepetianu, Petru Stanutiu, Petru Gerdanu, Ioanu Papp, Petru Nagy, Parteniu Popoviciu, Lupu Mad'a, Florianu Buiti'a, Petru Dagau, Nicolau Popoviciu, Ioanu Radoviciu, Melentie Rocsinu, Gavriilu Longariu, Ioanu Iancu, Ioanu Horvathu, Nicolau Diamandi, Dimitrie Pintuti'a, Vasiliu Giurgiu si Nicolau Radoviciu.

c) Nu si-a implinitu datorintiele: Petru Suci, Iosifu Moz'a, Teodoru Luncanu, Aureliu Popoviciu, Dimitrie Porumbu.

I. Dintre comitetele si epitropiele parohiale si-au implinitu datorintiele cu punctualitate din comunele: Abramulu sup. Bogeiu, Chiribisiu, Alpărea, F. Osiorheiu, Ch. Apateu. Apateulu rom. Cortiagu, Cheresigu, Chislazu, Chisirigdu, Ciuhoiu, Diosigu, Cheri, Felcheriu, Girisiu, Hidisielulu infer. Sentelecu, M. Lazuri, Calea mare, Lesiu, Margine, Spurcani, Mierlau, Siumugiu, Oradea-mare, M. Peterdu, Pausea, Rontau, Sacalu, Sirbi, Almasiu, Satulu-barb'a, Soldobagiu, Suiugu, Iteu, Tarianu, Tasiadu, Toboliu, Varvizu, Borumlac'a, Vecherdu, V. Velentie, Voivozi, Cuzapu si Jac'a.

II. Nu-si implinescu datorintidile comitetele si epitropiele din comunele: Buciumi, Topesci, Bucuroe, Cotigletiu, Burzucu, Chiraleu, numai epitropi'a Siustorogiu, Darvasiu, Dêrnisiór'a, Fancie'a, Hidisielulu super. Parhid'a, si Stracosiu.

Cu acést'a încheiându-mi reportulu am remasu Alu venerabilului Sinodu protopresviteralu. Oradea-mare 22 Faru (6 Martie) 1890. Cu distinsa stima: Tom'a Pacala, protopresviteru.

Acestu reportu presidialu in generalu s'au luat la cunostintia cu placere, in cât din acel'a se constata unu progresu imbucuratori, atât pe terenulu bisericescu cât si celu scolaru, insarcinându-se Parintele protopresviteru de alta parte a luá la raspundere pe organele parohiale negligente, si pe calea sa a le constrengre la implinirea datorintieloru.

Fondul protopopescu si scolaru care la finea anului trecut au facutu 523 fl. 28 cr. va purtá de aci înainte numirea „Fonu bisericescu si scolaru protopopescu.” Cu mentiunea de a suportá spesele scripturistice a cancelariei protopopesce, dar mai vertosu pentru inaintarea culturai nationale la poporulu nostru romanescu multu cercatu prin procurarea de carti scolare copiiloru seraci si lipsiti indemnádu-i prin acést'a se inbratiosiedie cât mai tare scól'a si prin scóla biserice'a, din care apoi la timpulu seu se ésa tot atáti'a barbati care se lucre cu poteri unite, pentru inaintarea bunei stari a poporului si natiunei întregi.

Din acestu fondu bisericescu si scolaru protopopescu desí micu si desí abea e de doi trei ani, in anulu trecut s'au procuratu si s'au distribuitu la essamenele finale carti de rugatiuni in pretiu de 10 fl. scolariloru cari au datu respunsuri mai bune. Ér in sinodulu de estímpu sau preliminaru pe anulu 1890 o suma de 25 fl. din care suma sinodulu au hotaritu ca de 15 fl. v. a. sè se procure carti scolastice pentru invetiatori si scolari, si cari sè se predee pre langa inventariu ori consemnare, invetiatoriloru din comunele unde va fi mai tare simtita lips'a nnoru asemenea manuale, unde sub pas'a invetiatoriului vor formá bibliotec'a scolaru, din care invetiatoriulu va poté distribuí spre folosintia dupa trebuintia. Éra din restulu de 10 fl. a se procurá si a se dá cev'a premii la essamene, scolariloru cari voru da respunsuri mai bune din studiile obligate si propuse.

S'au mai pertractatu apoi si alte obiecte in cea mai buna regula si ordine pana la sfersitu, cand Dlu presiedinte a rostitu cuventarea urmatóre de incheiere.

Onoratu Sinodu protopopescu!

Terminându cu ajutoriulu bunului Ddieu agendele sinodulu nostru protopopescu, nu am cuvinte destulitóre, cu care se multiamescu tuturor Pré Stimatiloru Domni si Pré onoratoriloru frati cari au participatu la acestu sinodu, pentru zelulu si mult'a interesare de desvoltsrea afaceriloru nóstre bisericesci si scolare, rugându-ve cu caldura ca fie-carele in cerculu seu de activitate se nисуésca din resputeri si de aci înainte la desvoltarea si inaintarea afaceriloru bisericesci si scolare, ceea ce facédu resultatu va fi imbucuratori, vediendu realisându se succesive dorintiele si asteptarile nóstre. Ve multiemescu inca odata pentru sacrificiele aduse, si cerendu binecuventarea cerésca asupr'a tuturor'a, precum si asupr'a lucrâriloru nóstre, dechiaru sinodulu protopopescu de inchisu.

Dupa care fie-care membru sinodalu sau departatu la ale sale cu inima plina de bucurie, ducédu suvenire placuta din cele audite despre starea si inaintarea afaceriloru bisericesci scolari si fondationali a tractului Oradiimari concrediutu conducerei energioase a parintelui prot. Tom'a Pacala, carele ne obositu lucrédia pentru pomovorea si inaintarea intereselor bisericesci scolare si fundationale.

Georgiu Papp,

cá membru si not. sinod.

La mormentulu colegului V. I. Mladinu.

Ah! etate de auru, junétia placuta

Ah! tu calea fericirei nebatuta.

Unde-su grigile mari de pe pamentu,

Unde-su necesurile? tóte in mormentu.

Oh! nisuintie desierte, sperantie insielatórie

Retaciri placute, placeri amagitórie.

Cât de grabnicu am avutu despartire

De tot ce in lume se numesce fericire!

Oh! cum ti-suridea sórele vietiei indelungate

Plina de placeri si lucruri inaltiate,

Si sér'a n'ajunsesi sè-l vedi apunend,

Câci mai eurend ai apus tu in mormentu.

Oh! viétia fara de fericire,

Oh! lupta fara de invingere,

Oh! trestia suflata de vânturi,

Si abatuta cu graba 'n mormenturi.

Mormentu intunecatu, plinu de oftari

Mormentu de jele casa de intristari

Am venit cá se te ud cu lacrimile

Am venit cá se mi-alin durerile.

Speranti'a si nu virtutea opresce lacrimile,

Cand aceste se par a micsiórá chinurile

Dóra natur'a pentru durerile amare

Ne a provediut cu dóne nesecate isvóre

Versatie-ve dar voi suspinuri

Pentru amicul vostru, curgeti valuri

Curgeti valuri si secati isvóre

Cá se pun capet dureriloru amare!

Ioanu Stan'a.

D i v e r s e.

* *Numeru festivu.* Redactiunea diariului „Luminatoriulu“ a edatu din incidentulu jubileului de 10 ani unu numeru festivu, — in carele vorbescu cu publiculu romanescu Pré Santitii membrii ai Episcopatului bisericeii noastre, P. S. S. parintele Episcopu greco-catolicu Dr. Victor Mihalyi, si multi domni inteligenti mai cu seama din părțile banatice.

Cuprinsulu si form'a acestui numeru festivu este de unu deosebitu interesu.

* *Ajutóre votate de Asociatiunea nat. aradana.* Inregistrâm cu placere, ca directiunea Asociatiunei nat. aradane in ultim'a sa siedintia a distribuitu urmatórele ajutóre: preparandiloru Vasile Corbu si V. Miclea câte 10 fl; invetiaceiloru de maestrie: Ioanu Buzdula, de nascere din Siri'a, aplicatu la maestria in Lipov'a, Constantinu Puticiu de nascere din Lipov'a aplicatu in Arad câte 20 fl., ér lui C. Milincovici si A. Nadra, ambii din Arad câte 10 fl. v. a.

* *Denumire:* Dlu Iuliu Babescu fost invetiatoriu gr. or. rom. in Arad-Sega. in timpulu mai nou cancelist si expeditoru la Tribunalulu din Arad, conform fôiei oficióse din Budapesta, este denumitu de oficianu tot la acestu tribunalu. Felicitările nostre!

* *Danie pe sém'a bisericeii.* Evlaviós'a nostra crestina veduv'a Iulian'a — An'a Caruntu nasc. Vancea, a donatu bisericeii rom. gr. or. din Izvinu unu Apostolu bisericescu in pretiu de 7 fl. v. a.; pentru carea fapta crestinesca subscrisulu esprimu profunda multiemita si dorescu cá Dumnedieu se-i resplatésca inzecitu nobil'a fapta. — Ioan Mateic'a, invetiatoriu.

* *Regina Italiei Margareta si torcatórea de metase.* Diariulu „Lombardia“ istoriscesc, ca in comun'a Mandello-Lario o fetitia, carea se ocupa cu tórcerea de matase avea mare inclinare spre literatura. Intr'o di rescolindu printre hartiile casei dadu preste o scrisóre a lui Napoleonu I. si a marelui fisicu Volta si îi veni ide'a, a le trimite reginei. La câteva dile se pomenesce, ca o chiama la sub-prefectur'a din Lecco si o întreba, daca dens'a a scrisu reginei. Fat'a surprinsa, mai intaiu nu era in stare se spuna nimicu, dar intrebându, ca de unde se scie acésta, deóre-ce ea nici mumei sale n'a spusu, autoritatile îi spusera si o intrebara totdeodata, daca n'are vre o dorintia se-i o implinésca regin'a. Feti-ti'a respunse, ca nimicu nu doresce. La câte-va dile primi unu juvaeru bogatu in briliante cu chifra numelui reginei si totodata o asigura cu ajutoriu, ori-când va avé trebuintia.

* *Condamnare.* Procesulu contra redactorulu Tomici, carele a omoritu pe adversariulu seu politicu Dimitrievici s'a pertractatu in fati'a unui publicu de totu numerosu. Pertractarea a duratu dóne dile. Tomiciu inca s'a aperatu cu succesu dóne óre, spunendu, ca caus'a faptei sale a fost si o scrisóre a d-nei Tomiciu nasc. Mi-

liti'a Miletici, de cuprinsu fôrte compromitiatoru. Procurorulu a sustienutu acusa, insistandu, ca asasinatulu a provenitu din cauze politice. Tomiciu a fost condamnatu la inchisóre pe viétia.

* *O regina mîlósă.* In dilele trecute regin'a Bavariei esise la plimbare cu trasur'a. Deodata caii se oprira. Regin'a spariata s'a datu josu din trasura si mare-i fû mirarea, cand inaintea cailoru vediu pe o copila zăcendu la pamentu aprópe fara simtiri. Regin'a o ridica, o inveli c'o haina si o duse la cea mai deaprópe casa, unde fetiti'a îi spuse, ca tata-seu si unu frate mai micu suntu greu bolnavi si ca suntu fôrte seraci. Medicu nu-si potu luá fiindca n'au cu ce-lu plati. Ei n'au mîncatu de câteva dile si de aceea a esitu cá se cersiesca vre-o bucatura. Mam'a ei a murit. Regin'a misicata de vorbele copilei a luat dispositiuni cá famili'a ei se nu mai duca lipsa de nimicu.

* *Unu testamentu de 5000 de ani* s'a afluat nu de multu in Egiptu. Testatorulu era unu anumitu Sekiah, dupa cum i-se scrie diariulu „Tügl. Rundschau.“ Elu a numitu de mostenitor pe fratele seu Ozirisu. Langa testamentu se mai află inca o scrisóre, care cuprinde dispositiuni pentru viitorulu fiicei sale, recomandandu-o totodata in griji'a fratelui seu Ozirisu. Amendoue documentele suntu facute cu cea mai mare strictétia de forma.

* *Unu patu môle.* Dilele trecute s'a intemplatu urmatórea istorie hazlie: Unu pitariu avea se faca in diu'a urmatóre mai multa pita cá de obicei. Luá deci tróc'a cea mai mare, framéntă si pentru cá se dospésca mai curîndu asternu preste tróca unu lepedeu curatu si o plapoma. Fiiulu seu, venindu mai târdiu acasa si fiindu si cam insufletitu de nectarulu lui Bach, se desbracă incetu, cá se nu-lu simta parintii si crediëndu, ca e asternutu patulu dede tiolulu si plapoma indaraptu, se arunca in tróca si crediëndu, ca se afla in patu se dete cu totul in bratiile lui Morfeu. Diminéti'a betránulu pitariu se sculă de vreme, aprinse cuptoriu, si veni se vadia cum e de dospitu aluatulu. Când colo afla pre feciorulu seu durmindu dusu si acoperitu de tóte partile de aluatu incât numai gur'a si nasulu îi erau afara. Ce a urmatu mai departe, pitariulu n'a voitu se istorisésca.

* *Catastrofa pe mare.* Nava „Hebe“ din Glasgow a fostu apucata de unu viforu mare in calea ei dela St. Johns Neufundland catra Oporto, frângendu-i catar-gulu si doue luntritie ce serveau de mîntuire in casu de periculu. Patru dintre marinari au fostu greu raniti. Catra amédi, nav'a a suferitu spargerii insemnate, asia ca ap'a petrundiendu in ea, pericolulu de a se cufund'a era mare. Intru aceea vaporulu Lloydului germanu de nordu „Ems“ trecëndu pe acolo, trimise in ajutoriulu primejdutiloru o luntre. Luntrea inse fiindu isbita de valuri se clatină asia de tare, incât numai patru dintre luntrasi abia scapara, ér ceialalti s'au inecatu. „Ems“ vediëndu acésta a lasatu in man'a sortii pe „Hebe“ si a mersu mai departe. Abi'a a dóu'a di „Hebe“ a fostu mantuita prin ajutoriulu vaporulu „Colonist.“